

Dyftongiczna wymowa samogłoski o

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M878.gif&title=Leksykon&caption=Wymowa dyftongiczna samogłoski o w gwarach. Oprac. A. Krawczyk-Wieczorek na podstawie: Dejna 57, 58, 61.}Dyftongiczna wymowa samogłoski o. Najczęściej dyftongiczną wymowę ma samogłoska o w większości gwar wielkopolskich, śląskich i małopolskich. Samogłoska o jasne w dyftongu ło może ulegać przesunięciu ku przodowi: ło → łoe, np. słoeva, słeva = sowa, może też ulegać osłabieniu element niezgłoskotwórczy ł: soeva. Takie przesunięcie artykulacyjne w znacznej części gwar wielkopolskich, u Mazurów wieleńskich, w gwarach północnośląskich i w Małopolsce środkowej (koło Sandomierza, Kielc, Tarnowa) zapobiegało przejściu dyftongu ło → łu i zmieszaniu się z kontynuantami ó ścięsnionego. Samogłoska o jako oł: tołper, kołpeć pojawia się niekiedy na Dolnym Śląsku. Dyftongizacja ó pochylonego występuje na północnym Śląsku, w zachodniej Wielkopolsce: słuol, słyel, sóyel i pozostaje w związku z wymową o jasnego. Tam, gdzie brzmi ono jak ło, tam ó → łuo; tam, gdzie o → łe lub oe, tam, ó → ły lub óye: słowa – słuol, słeva, soeva – słyel, souyel. W północno-zachodniej Wielkopolsce (z wyjątkiem gwar kramskich), gdzie ó pochylone = u, etymologiczne u wymawia się szeroko i przeważnie dyftongicznie: doułsza, oułmar = dusza, umarł.